

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Annotationes In Librum Septimum Historiae Ecclesiasticae
Socratis Scholastici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HENRICI VALESII
 ANNOTATIONES
 IN LIBRUM SEPTIMUM
 HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
 SOCRATIS SCHOLASTICI.

In Caput Primum.

Pag. 338. **Ο**ὗτ' ἐπὶ τὰ μέγ' ἀλά τείχε' τῆ' κωνσταντινου πό-
 λ' ἀνεκάλυε. Nicephorus in libro 14.
 cap. 1. scribit hunc Anthemium pomœrium urbis
 auxilium, & destructis veteribus muris, novos qui
 ipsius ætate adhuc supererant, muros versus Con-
 tinentem ædificasse: totumque opus incredibili
 celeritate perfectum fuisse, intra duorum mensi-
 um spatium. Sic enim interpretor *χρησαία τείχε'*
 non autem cum Lango lateritios muros. Sed fal-
 li videtur Nicephorus, qui Anthemio tribuit id,
 quod diu postea factum est à Cyro Præfecto ur-
 bis Constantinopolitanae, ut narrat Cedrenus in
 Chronico, anno 26. Theodosii Junioris. Porro
 totam hanc pericopen in Socrate nostro liben-
 ter expungerem. Senfum enim interrumpit, &
 ex margine in textum irrepsisse videtur.

ἡρώδη πρὸ σοφιστῆ. Inter præcipuos Anthemii
 amicos fuit hic Troilus sophista, ut præter So-
 cratem docet Synesius in epistola ad Troilum.
 Eiusdem meminit Socrates supra in libro 5. ubi
 de Eusebio Scholastico loquitur, qui bellum
 Gainæ verbis scripserat. De eodem Suidas in
ἡρώδη, ubi ait eum scripsisse Orationes politi-
 cas & Epistolarum libros.

ὅς μὲν τῆς ὕπης ἀπὸ φιλικίας. Rectius in codice
 Florentino scribitur *ἡφίας*. Quam emendatio-
 nem confirmat Nicephorus. Sic enim ille: *ὅς μὲν
 τῶν προσόντων καλῶς ἐπολιτικῆς τῆς φρόνησις ἐφάμεθα
 λῆσθαι θεμίου ἢ ἄλλου λῆ.*

In Caput III.

Pag. 339. *Ἐν σικανῶν πύλῃ.* Melius scriberetur *σικανῶν*,
 Per duplex *πύλῃ*, sic enim frequentius scribitur no-
 men hujus urbis in veteribus nummis. Certe
 Joannes Tristanus nummum Imperatoris Cara-
 callæ protulit, qui hanc habet inscriptionem,
σικανῶν. Interdum tamen cum unico scribi-
 tur. Ita certe legitur in vetere nummo Imp.
 Nervæ, in cujus averfa parte inculptus est Jupi-
 ter cum hac Inscriptione.

ΔΙΑΠΑΝΑΙ ΜΟΝΥΝΑΧΙΣ.

Fuit hic nummus in thesauro illustris viri Do-

Amini Bryennii, de cujus explicatione cum inter-
 rogatus essem à doctissimo viro Francisco Oge-
 rio, cui Patinus nummum illum communica-
 verat, respondi ita legendum esse *δία πάνδημον
 σικανῶν*. Jovem enim cognomine Pandemon
 colebant Synnadenses, eo quod ex multis Græ-
 ciæ populis in unum collecti olim ab Acamante
 Thesei filio, urbem Synnada incoluissent. Unde
 & urbem ipsam ita nominatam esse scribit
 Stephanus, *ἀπὸ τῆς σικανῶν*. Porro populi illi, ex
 quibus collecta primum Synnadenium Colo-
 nis, duo fuerunt; Macedones scilicet, & Athe-
 nienfes sive Jones, qui erant in Asia, quemad-
 modum scribit idem Stephanus. Ex quo intelli-
 gimus cur in nummo Imperatoris Caracallæ,
 quem edidit Joannes Tristanus, Synnadenses
 dicantur Dorienteses & Jones. Sic enim habet in-
 scriptio, *σικανῶν δωριέων ἰώνων*. Nam Mace-
 dones, quos illic Colonos deduxit Acamas, e-
 rant origine Dorienteses. Athenienfes verò, qui
 cum Acamante Thesei filio illuc profecti sunt,
 & Coloni, quos ex Asia collegisse dicitur Aca-
 mas, Ioneserant, ab Ione Atheniense ita dicti.

ἐν εἰωθῶς δὴ ἀντὶ τῆς ἑρθεοδόξου ἐκκλησίας. Cele-
 bris quaestio est & in utramque partem agitari
 solita, liceatne Catholicis ac præsertim Episco-
 pis, persequi hæreticos. Ego in ea re dijudican-
 da, opus esse distinctione existimo. Certum est
 enim, pecuniæ colligendæ causâ non licere Ca-
 tholicis hæreticos divexare, quod tunc faciebat
 Theodosius Synadensis Episcopus. Eosdem quo-
 que criminalibus judiciis persequi, & eorum san-
 guinem expetere, perinde illicitum est, ut Ida-
 tius & alii quidam Hispani Episcopi Priscilliani-
 stas persecuti sunt. Quorum communioni cum se
 aliquando junxisset B. Martinus, magnum sibi de-
 trimentum ex ea re accidisse confessus est, ut scri-
 bit Sulpicius Severus in ejus vita. Licet tamen,
 ac semper licuit Catholicis, auxilium Principum
 ac Magistratum implorare adversus hæreticos,
 ut coercerentur, & in officio continentur, ne su-
 pra Catholicos insolentius sese efferant, neve in-
 sultent & illudant Catholicæ religioni. Augu-
 stinus quidem fatetur antea se in hac fuisse senten-
 tia, hæreticos à Catholicis vexandos non esse,

L ij

sed omni mansuetudine potius invitandos. Postea tamen sententiam mutavit, re ipsa doctus, leges Principum adversus hæreticos latas, ipsis hæreticis ad conversionem prodesse. Idque falsos esse ait ipsos Donatistas, qui postea ad Catholicam Ecclesiam rediissent. Hi enim affirmabant, nunquam se ad Ecclesiam reversuros fuisse, sed perpetuò in errore mansuros, nisi pœnis illis ac multis legum Imperialium provocati & quasi attracti fuissent. Locus Augustini elegantissimus est in epistola 48. ad Vincentium; cui jungendus est alter ejusdem locus in libro primo contra Gaudentium capite 23.

Pag. 340 *δικαστηρίοις αὐτῶν προσδραμοῖν.* Id est, ad tribunalia iudicum eos trahebat & quasi alligabat. Interpretes tamen hæc de vinculis dici existimaverunt, quasi Theodosius Episcopus hæreticos vincetos iudicibus exhibuisset. Ita quoque accepit Nicephorus. Verum Socratis verba hunc sensum respuunt.

ὅτι ἀγυθῶν ἀπόνοιαν. Nicephorus & Christophorus in *ἰστορίαις* legunt, quod magis placet. *ὡς ἀπὸ γλώσσης εἰν τῆς ἐπισκοπῆς ἐκκληθεῖς.* Malim legere *ἀπὸ νόμου* quemadmodum legit Epiphanius Scholasticus & Nicephorus.

In Caput V.

Pag. 342 *Ἐξω ἀζύμων.* Non probo versionem Langi & Christophorsoni, qui sic interpretati sunt hunc locum. *Maledictus, qui absque azymis Pascha celebrat.* Ego vero ita vertendum puto. *Quæ extra diem azymorum.* Non enim in Græco est *ἄνιον* vel *ζυαίς*, sed *ἔξω* quod significat, extra, seu præterquam.

πῶς ἐν ἀπορίῃσις ἰορτῶν. Langus & Christophorus verterunt: *cum ex anticipata opinione festum Pascha celebraret.* Magis probo interpretationem Musculi, qui vertit, *per anticipationem celebraret.* Nam Sabbatius more Judaico Pascha celebrans, Christianos præveniebat, ante diem Dominicum, scribendum erit *πῶς ἰορτῶν ἐν ἀπορίῃσις.* Eadem voce paulo post utitur Socrates de eadem re loquens: *τῆ ἀγροικῆ ἀπορίῃ κρητύμβροι.* Ubi tamen *ἀπορίῃσις* sumi videtur pro anticipata opinione.

συνεργῶν πρὸς αὐτὸν ἰξ ἔθης. Delenda sunt hæc verba *ἰξ ἔθης*, quæ ex sequente linea perperam huc irreperferunt.

ὡς πῶς ἰξ ἔθης παννυχίδια ποιόντων. Intellego vigiliam festi Paschalis. Neque enim alia potest esse *ἰξ ἔθης παννυχίς*, quam vigilia festi Paschalis. Quippe Sabbatius etsi Pascha anticiparet, & unâ cum Judæis illud celebraret, tamen Sabbato Paschali vigiliâ agebat cum reliquis Christianis, & diem Paschæ cum iisdem Christianis simulate ac perfunctorie celebrabat, quemadmodum supra retulit Socrates in libro quinto, capite 21. Atque ita hunc Socratis locum accepit Nicephorus, cuius verba non recte vertit Interpres. Sic enim Nicephorus, *τῆ ἡεθῆς διὰ παννυχίδια τὸ προσῆκον γέρας ἀποσιμῆτων* &c. Quæ sic vertenda sunt: *Cum autem solennem vi-*

giliam, dieis causâ congruo cultu celebrarent &c. Porro cur Sabbatius licet Judæos sequens in observatione Paschæ, Christianorum tamen Pascha celebrare simulaverit, hæc ut opinor causa est, quod timebat leges Imperatorum, qui pro hæreticis habendos esse sanxerant, eos qui non uno atque eodem die cum reliquis omnibus Pascha celebrarent. Sic enim Imperator Theodosius in lege nona Codice Theodosiano de hæreticis. *Sublimitas itaque tua summâ exploratione rimetur, ut quicumque in unum Pascha diem non obsequenti religione convenerint, tales indubitanter, quales hac lege damnavimus, habeantur.*

In Capite VII.

Κύβηλον ὃς ἦν ἀδελφίδης. Musculus vertit, *qui nepos Theophili erat ex sorore.* Christophorus vero fratris filium interpretatur. Sane Nicephorus in lib. 14. cap. 25. Theophilum ait fuisse patrum Cyrilli, *θεῖον πρὸς πάτριος.* Theodorus tamen *θεῖον* duntaxat vocat. Quare avunculum potius Cyrilli eum fuisse erodiderim. Sororis Theophili mentio fit apud Sozomenum. Facundus Hermianensis, & Epiphanius Scholasticus Theophilum Cyrilli consobrinum vocant, male id quidem: sed ex quo Cyrillum cognatione junctum fuisse Theophilo per sororem, haud obscure significatur.

πρὸς τῆς ἱερατικῆς τάξεως. Haud dubie scribendum est *πέρα*, ut ex libro Christophorsoni Savilius ad oram sui eodictis annotarat. Interpretes tamen ambo vulgatam lectionem secuti sunt, quæ nullo modo ferri potest. Certe Socrates in capite 11. infra de eadem re loquens, utitur vocabulo *πέρα* *τῆς ἱωμαίων ἐπισκοπῆς ὁμοίως τῆ ἀλιζανδρείαν πέρα τῆς ἱεροσύνης, ἐπὶ δ' ὡμαστίαν ἡδὲ πάλαι ἀπορίθυστος.*

In Capite VIII.

Διάφοροι ἦ. Melius scriberetur, *διάφοροι ἦ εἰσὶν αἱ αἰτίαι* &c. *οἱ πολλοί.* Scribendum est proculdubio *οἱ πολλοὶ πρὸς τὸ πρῶτον βασιλεῖ ἰχθυῖν*, quemadmodum legitur apud Nicephorum.

ἰπνόνσαν τὰ. Scribendum est *ἰπνόνσαν ἦδ*, ut in versione mea posui. Alioqui odiosa esset ac putida repetitio ejusdem particulæ. Multi errores in his particulis admitti solent ab antiquariis, dum in scribendo nimium properant. Paulo post *προερχοῦ* malim scribere quàm *προερχοῦ*.

σὺν ἀλλατάφῃ. Ablaatem vocat Epiphanius Scholasticus hunc Perfidis Episcopum: Nicephorus vero Abdam. In codice Sfortiano scriptum est *σὺν ἀντὶ δ' ἐπὶ ἐπισκοπῆς ἀποσιμῆτων*.

In Capite X.

Διὰ τὸ το ἱωμαῖν ἀξία τιμηθεῖς. Zosimus in libro quinto scribit, Alarichum post expeditionem adversus Eugenium tyrannum, in qua egregiam operam navaverat, nullis Romanorum copiis præfectum fuisse, sed in Thraciam reversum, solos quos ducaverat Barbaros retinuisse. Paulo post tamen cum à Rufino accitus

Pag. 344

Pag. 345

Pag. 346

Græciam vastasset & Epirum, Magister militum per Illyricum factus est, ut docet Claudianus in Eutropium libro 2.

Vastator Achivæ

Gentis, & Epirum nuper populatus inultam, Præfides Illyricis. Jam quos obsedit, amicus Ingreditur muros, illis responsa daturus, Quorum conjugibus poscitur natosque peremit. Sic hostes pensare solent.

Θαυμασθὲν ἰκεῖνων θαυμάτων. Scribendum puto, ἢ θαυμασθὲν ἰκεῖν θαυμάτων. Quam lectionem in interpretatione mea expressi.

In Caput XII.

Pag. 348 Πάντα Κυριὰν ἔπαρεισθῆναι. Hæc locutio non videtur mihi satis Græca. Certe Nicephorus cum eam & ipse non probaret, immutavit hoc modo: πάντα καλά κινεῖται ἐπισκοπῇ παρεισθῆναι. Verum Socratis locum mallem sic restituere: ὅτι πάντα Κυριὰν ἔπαρεισθῆναι εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἔπαρθη. Id est, Cuncta eo consilio faciebat, ut ad Episcopatum arreperet.

ὁ ἄρτος ἢ ἰερολογίον. Panes qui ad fide libus offerrebantur ad sacrificium, panes benedictionis vocabant. Sic enim Dionysius Exiguus vertit Canonem 99. Concilii Laodiceni. ὅτι ὁ θεὸς τῆς τισορακῆς ἢ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν ἑβδόμῃ & νευρακῇ μῆνον. Quod non oporteat in Quadragesima panem benedictionis offerri, nisi in Sabbato & Dominico. Ex iis panibus quidam ad Eucharistiam accipiebantur: Reliqui vero Clericis a lendis destinabantur ab Episcopo, qui & ipse ex iis sibi sumebat quantum vellet, ut ex hoc loco discimus. Notandum autem est quod ait Scerates, ὁ πῶς ἐκκλησιῶν. Episcopus enim de oblationibus omnium Ecclesiarum, quæ sub ipsius ditione erant, pro arbitrio disponebat. Vide decreta Gelasii Papæ cap. 27.

ἀβλαβίον ἢ ἰαυτῶν. Savilius ex Christophoroni libro ad marginem sui codicis emendavit, ἢ ἰαυτῶν. Quam lectionem secutus est Christophorus. Ego vero scribendum puto ἢ ἰαυτῶν ἰαυτῶν ἢ ἰαυτῶν ἢ ἰαυτῶν. Id est, ut Ablabium rhetorem sui temporis præstantissimum, è schola Trois Sophista abriperet &c. Rhetores olim dicebantur discipuli Sophistarum, qui Rhetoricam discabant. Non omnibus tamen Sophistarum discipulis id nomen tribuebatur, sed præstantioribus tantum, qui certo ritu initiati, D pællium rhetoricum gestabant, rubrum seu punicum. Id docet Cyrillus in lexico: ἡλικωτικῆς, ἀβλαβίον τινα ἢ μὲν ἰαυτῶν ἰαυτῶν τι & Φοινικῶν. Φαίνεται ἢ ἢ φιλοσοφῶν παρὰ σπουδὴν ἢ τῶν ἰαυτῶν καὶ ἰαυτῶν Φοινικῶν &c. Quo autem ritu designari solent Athenis Rhetores, declarat Olympiodorus in excerptis Historiarum apud Photium, Gregorius Nazianzenus & Eunapius.

In Caput XIII.

Pag. 349 Ἐπιπολιμῶντο καὶ ἰαυτῶν. Musculus & Christophorus legerunt κατ' ἀπὸν. Quod magis probō. Nicephorus tamen vulgatam lectionem retinuit.

A πολιτείαν ἐν τῷ θεάτρῳ ποιῶντι. Male Epiphanius Scholasticus festivitatem quandam esse existimavit, quæ Alexandrinis πολιτείαν vocabant. Nec melius Christophorus publica edicta Præfectorum Augustalium sic ab Alexandrinis vocari censuit, quæ tunc Orestes in theatro proponenda curaverit. In quo dupliciter fallitur. Primo quod omnia Augustalium edicta πολιτείαν ab Alexandrinis dici credidit; cum tamen ea dontaxat edicta, quæ ad quietem & commodum urbis pertinebant, eo nomine designarentur. Sic hodie Parisiis vernaculo sermone πολιτείαν appellamus, & statuta politica, ea quæ ad annonam & hujusmodi alia in foro vendi solita pertinent. Deinde errat in eo Christophorus, quod edicta illa ab Oreste in theatro proposita esse existimavit. Non enim id dicit Socrates, sed tantum ait Orestem in theatro dispositiones illas fecisse, id est dictasse officialibus suis. Solebant enim Magistratus Romani, in theatro & Circo & quibuscumque in locis vellent, jus dicere. Sic Ammianus Marcellinus in libro 15. scribit de Leontio Præfeto urbi: & alibi de nescio, quo alio urbis Præfeto: In amphitheatrali curriculo causas dispiciens criminum maximum. Cæterum dispositiones tunc ab Oreste factæ, ad theatrum & ad spectacula pertinebant.

ἡραματῶν μὲν ἢ ἢ ποιῶν. Epiphanius Scholasticus puerilium litterarum doctorem interpretatur, non male. Langus & Christophorus humilioris litteraturæ magistrum verterunt, quod est elegantius. At Musculus proficatum litterarum præceptorem transtulit, pessime omnino. Etsi enim ποιῶν λόγῳ, id est pedestris sermo, profam significat, non ideo ποιῶν ἡραματῶν sunt proficæ literæ. ποιῶν ἡραματῶν sunt prima elementa, quæ pueri discunt. Horum doctores Grammatistæ dicuntur à Græcis; à Latinis Litteratores.

ἰατρικῶν λόγων ὄψις. Hos uno verbo ἰατρο- Pag. 350 σοφιστῶν Græci vocant, id est Professores Medicinæ. Talis fuit Magnus Medicus, qui Alexandriæ Medicinam publice professus est, loquendi peritior, quàm medendi artifex, ut scribit Eunapius in libro de viris Iohistarum. Talis fuit etiam Gesius Medicus temporibus Zenonis Augusti, de quo Stephanus Byzantius in voce γίσι, ita scribit; ἐν πύλαις δ' ἀπὸ τῆς γίσι κέρειον ὄνομα τὸ γίσι, ὅθεν καὶ ὁ ἰατρικῶν ἢ ἰατρῶν σοφιστῆς, ἴσως ἐν τῷ θιν κερκίμιν. De eodem Gesio multa habet Damascius in vitalidori, & ex eo Suidas in voce γίσι. Ubi medicina peritiam bifariam dividit, in διδασκαλικῶν scilicet & ἐν ἐργατικῶν, id est quod vulgo dicimus in theoreticam & practicam. Additque ἢ πῶς ἢ ἰατρικῶν ἰατρῶν τι ἐ λόγῳ ἀκερῆς ἰατρῶν ἢ καὶ ἰαυτῶν ἰατρῶν τι & ἰατροσοφιστῶν κατὰ τὴν τέχνην.

ὁ βίβλον ἢ ἰατροβίβλον ὁ κύβητος. Evan- Pag. 351 geliorum librum idcirco prætendebat Cyrillus, ut per hunc adjuraret atque obtestaretur Orestem Præfatum Ægypti, uti cum ipso in gratiam redire vellet. Jam supra monuimus, veteres per ea adjurare atque obtestari solitos esse, per quæ jurare consueverant. Christiani autem jura-

re solebant per Evangelia, tacitis sacris Codicibus, ut notum est.

In Caput XIV.

Ἡ δημοσία κατὰ τὰς νόμους ἐξήρασε αὐτὸν ἑσπελάων. Proculdubio scribendum est ἑσπελάων, ut Savilius ad marginem sui codicis emendat. Nec aliter legit Musculus, qui hunc locum ita vertit: *Quem ille publice secundum leges tortura subiecit.* Ubi vides Musculum vocem δημοσία pro adverbio sumpsisse, quem secutus est Christophorfonus. Sic enim ille interpretatur: *Præfēti palam, uti leges postulant, de eo quaestionem exercere.* Potest tamen etiam adjectivum sumi eodem sensu. Paulo antea ex Ammiano Marcellino observavi, solitos esse Magistratus Rom. palam & in publico reos comprehendere & tormentis afficere, cum circa se semper apparitores suos haberent. Itaque enim dum carpento veherentur, quaestio de noxiis habebant, quemadmodum de Leontio scribit Marcellinus, & de Orreste Socrates hoc loco.

Pag. 352. ἀπίεσις γδ αὐτῶν. Verbum ἀπίεσις nullo modo convenit huic loco. Mallemque omnino rescribere ἀνίπλιξι. Nam quod ex Christophorfonis libro Savilius & Genevenses Typographi ad marginem annotarunt ἀνίπλιξι, ferri non potest, cum id verbum ἀνίπλιξι tantum significet *accendit*, non autem *venovavit*. In manuscriptis exemplaribus nihil mutatum reperit. Nicephorus quoque vulgatam scripturam secutus est, nam pro verbo ἀπίεσις posuit ἡμεμίρασι.

In Caput XV.

Pag. 353. Θεοῦ Θεοφίλου φιλοσόφου. Henricus Savilius vir doctissimus, ad oram sui codicis hæc annotat, quæ nos studioso lectori communicanda esse duximus. Theo interpret Ptolemæi, anno epochæ Diocletianæ 81. anno, ut opinor, 5. Valentis, observavit duas Syzygias lunares, alteram συνοδικῶν, alteram ἀνασέλων. Vide pag. 277. & 282. commentariorum in Almagestum. Ita ut hunc Theonem patrem fuisse Hypatiæ, valde sit probabile. Nam ab illis observationibus usque ad mortem Hypatiæ, anni sunt 47.

πῶς ἡ πλατωνικὴ δόξα πλωτίνου καταγομῆναι διατρέχου. Alexandria fuit olim Platonicæ Philosophiæ schola, cui præfuit inter cæteros Hierocles Philosophus, ut scribit Damascius in Isidori vita, pag. 1038. & Aneas Gazæus in Theophrasto. Verum ejus scholæ successio non à Plotino deducenda est. Nam Plotinus nunquam Alexandria Philosophiam docuit. Alexandria quidem institutus est in Philosophiâ Plotinus ab Ammonio; ipse tamen nunquam Alexandria scholam tenuit, sed in urbe Roma viginti sex continuis annis usque ad obitum docere perseveravit, ut in ejus vita scribit Porphyrius. Quare pro Plotino, libentius hic Ammonium substituerem. Nisi forte dicamus Alexandrinam scholam Plotinum sibi adscivisse, tanquam præcipuum Ma-

gistrum atque institutorem Platonicæ philosophiæ. Hac ratione excusari poterit Socrates noster.

ἐκκλησίαν ἢ ἐπιώνυμοι καὶ ἀείον. Hujus Ecclesiæ meminit Athanasius in Epistola ad Solitarios, pag. 860. ἔτι ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τῇ ἐν τῷ καισαρείῳ ἡρμομέναις ὁσίαις. Intelligit vaccam, quam immolare voluerant Pagani in majore Ecclesia, ut superius dixerat pag. 848. De eadem Ecclesia Cæsarea multa habet Epiphanius in hæresi Arianorum cap. 2. Basilica Cæsarea dicitur in breviario Liberati cap. 18.

μῶμον κρείττω. Certe Damascius in vita Isidori Philosophi, quam ego duplo auctiorem editurus sum aliquando si Deus juverit, cædis Hypatiæ auctorem facit Cyrillum. Verba Damascii sunt hæc. ἡδὴ γὰρ ποτὶ σὺν ἡμεῖς τὸ ἐπισημῶν πῶς ἀντικειμένῳ ἄριστον κρείττω, παρὸν ταύτῃ. Ἔδικον τῆς ὑπατίας, & cætera, quæ leguntur apud Suidam. Locus est elegantissimus, quem in gratiam studiosi Lectoris Latine conversum hic proponam, paulo altius repetens verba Damascii. Rectores quoque urbis Alexandria simulatque in urbem venerant, primum eam invisibant. Quod quidem etiam Athenis fieri consuevit. Nam et si res ipsa perierit, nomen tamen philosophiæ adhuc magnificentum & venerabile videtur vris, principem locum in Republica administranda obtinentibus. Quodam igitur tempore contigit, ut Cyrillus Christianæ religionis Episcopus, ante aedes Hypatiæ transiens, maximam turbam pro foribus conspiceret hominum simul & equorum; quorum alii adveniebant; alii abiebant; alii vero manebant. Cumque sciscitatus fuisset, quænam esset ea multitudo, & quorsum tantus fieret tumultus, responsum est à sequentiibus, Hypatiam Philosophiam tunc salutari, ejusque illas aedes esse. Quod cum didicisset Cyrillus, tantopere stimulatus est invidia, ut cædem ei protinus machinatus sit, eamque omnium sceleratissimam. Cum enim Hypatia more solito proderet ex aedibus, multi fetini homines, nec Deorum vindictam, nec hominum ultionem revertenti, impetu facto eam trucidant; gravissimo piaculo ac probro patriam suam obligantes. Et Imperator quidem eam rem gravissime tulit; ultusque esset, nisi Aedius amicos Imperatoris corrupisset. Et interfecto-ribus quidem Imperator pœnam remisit. Sed in suam ipsius caput & in stirpem suam ultionem attraxit: ejusque nepos pœnas exsolvit. Hæc tamen Damascius. Ubi nepotem intelligo Valentinianum Placidia filium, quæ amita erat Theodosii Junioris.

καὶ θεοδοσίῳ τὸ δίκασθαι. Male Christophorfonus τὸ ἐξ ὁμοίων restituerat, cujus versio imposuit Baronio, ut videre est ad annum Christi 415. Ego vero ex optimis codicibus Florentino & Sfortiano emendavi τὸ δίκασθαι, quod confirmant Fasti Consulares.

In Caput XVIII.

ἐστὶν ἀδικεῖν ἐπιχειροῦσαν τόπος. Proculdubio scribendum est ἐπιχειροῦσαν.

βιτανός αλλ' ο βαμίων στρατηγός. In historia tripartita, quam vertit Epiphanius Scholasticus, hic Romanorum Dux Beatianus vocatur. Quod magis probo. Porro haec Romanorum de Persis victoria contigit Eustathio & Agricola Consulibus, anno Christi 401. ut docet Marcellinus Comes in Chronico, & auctor Chronici Alexandrini, qui scribit victoriam illam nuntiatam esse Imperatori Theodosio, mense Gorpico, die octavo Idus Septembris, Feria tertia. Fuit hic annus 14. Imperii Theodosii Junioris. Quare fallitur Theophanes in Chronico, qui illam Romanorum victoriam de Persis, refert anno octavo decimo Theodosii.

In Caput XX.

Pag. 358. πλώ ἐναργώς ἀφραγείσαν. Codex Florentinus duas voces hic interfert, pro fus necessarias, hoc modo: πλώ ἐναργώς ἐν θείῳ ἀφραγείσαν νίλων. Quas quidem voces antequam codicem illum nactus essem, hoc loco restitueram ex Nicephoro & ex versione Epiphanii Scholastici, ἀφραγείσαν συγκαταστήσει. Pessime Christophorus Ardaburii Ducis collegam interpretatur, Rectus Musculus Affessorum verterat. Epiphanius autem Scholasticus consiliarium transtulit, quod idem est. De consiliariis seu Affessoribus iudicium, tam civilium, quam militarium, multa olim observavimus in annotationibus ad Ammianum Marcellinum: quae hic repetere nihil necesse est. Porro hic Maximinus idem videtur esse, qui postea à Theodosio Imperatore legatus missus est ad Atilam, ut scribit Priscus in Excerptis legationum: ubi cum genere nobilem, & ad multa negotia Imperatori utilem fuisse testatur.

οὐκ ἐν αὐτοῖς ἀφραγείσει. Proculdubio scribendum est: οὐκ ἐν αὐτοῖς, quemadmodum legit Christophorus & Savilius.

Pag. 359. ἑσὸ παραοπιστὸν τῆς στρατηγείας. Hujus Procopii mentionem facit Sidonius in Panegyrico Anthemii Augusti; ubi scribit illum generum fuisse Anthemii quondam Consulis & Praefecti Praetorio, qui Theodosio Juniore adhuc puero regnante, summam Imperii administraverat.

Ἐστὶ τὰς ἐν περσίδι ἡγομένους χρεῖσιν. Non dubito, quin locus hic ita restituendus sit. Ἐστὶ μὲν ἡ ἐστὶ τὰς ἐν περσίδι χρεῖσιν ἡγομένους, ὁ πώλεμος κατὰ τὴν ἐν ὑπατερίῳ δύο αὐγύσων. Atque ita legit Epiphanius Scholasticus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: Ex hoc modo bellum propter Christianos exortum de Parthorum regione cessavit. Contigit autem Consulatui Honorii XIII. & Theodosii X. Certe his Consulibus bellum Persicum, non gestum fuit, sed finitum. Coeptum enim fuerat superiore anno, Eustathio & Agricola Consulibus, ut supra observavi. Atque id confirmat Marcellinus Comes in Chronico: Honorio XIII. & Theodosio X. Coss. Persa cum Romanis pacem pepigere.

In Caput XXI.

τὴν ἀρξάντων πορθήσαντες. Sic etiam vocavit hanc Provinciam supra in capite 18. Theopha-

nes in Chronico ἀρξάντων vocat, vel ἀρξάντων: Sic enim habent aliquot exemplaria. Una fuit ex quinque regionibus Transstigritanis, Arzanene dicta teste Ammiano Marcellino in libro 25. quae & Arzanene & Araxiane & Araxene interdum dicitur, ut monui ad supradictum librum Ammiani Marcellini.

κλεινὸς ἀνδρας. Longe elegantius ita scriberetur hic locus. συγκαλίσας τὴν ὑφ' αὐτῶν κλεινὸς ἀνδρας ἔρη &c. Atque ita legit Epiphanius Scholasticus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim ille. Τὴν ἰσχυρὰν Ἀκακίον συννοκῶν κληρικούς σὺν ἑαυτῷ: Viri inquit fratres &c. Sed & Nicephorus nostram hanc emendationem plane confirmat.

Ἰσοσάδης ἡ στρατιωτῶν τῆς ἀρχμαλώτης. Pessime Christophorus vertit milites captivos liberare. Nam qui capti fuerant à Romanis in Arzanene, inermes erant; plerique rustici, qui regionem illam incolabant. Adde quod milites κατὰ ἔξοχὴν dicuntur Romani, ad distinctionem Barbarorum, ut notavi ad Ammianum Marcellinum. Ita Socrates noster paulo post στρατιώτας appellat Romanos. τιμὴ μὲν ἡ τοῖς στρατιώταις ὑπὲρ τῶν ἀρχμαλώτων καταβαλῶν.

Φασὶν ἡ ἄς ἐπιθυμῶσιν. Scribendum est proculdubio ἐπιθυμῶσιν. Idque postulat lex Grammatica.

λεοντίου ἡδὲ σφοδρῶς ἀδύλων. Hic est nifalor Leontius, quem Olympiodorus suo studio & cura promotum esse scribit Athenis ad Sophistum thronum, cum id ille minime adhuc vellet, quemadmodum refert Photius in Bibliotheca.

In Caput XXII.

Ἄυτος τοιζαρὴν ἦσαν ἀδελφῶς. Scribendum est, αὐτὸς τοιζαρὴν σὺν ἦσαν ἀδελφῶς, ut habet Nicephorus in cap. 3. libri 14. Error natus est ex eo, quod particula ἴσῃ ἐν ἑσῶ, ab exscriptoribus confundi inter se solent.

Ἐστὶ μὲν ἡ θεῶν μόνου. Epiphanius Scholasticus totum hunc locum ita vertit: Non est, inquit, magnum neque difficile hominem mori, quia neque Deo soli, semel mortuum ex poenitentia suscitare, supple ἀπὸ κοινῆς magnum & difficile est. Nicephorus autem Callistus hunc locum ita expressit: ἴδεν, εἶπε, κατὰ ἀνθρώπων ὄψα ἀποθνήσκειν. Ἐστὶ ἡ ἐν εἰ μόνου, ἡ ἀπὸ πάντων ἀνόντων ἀτακαλίσεισται. Quae Langus ita vertit: Nihil esse novi dixit, si quis homo quum sit, & vita excedat: unius autem Dei esse, eum qui semel mortuus sit, per poenitentiam ad vitam revocare. Sed non probo quod Nicephorus pro ἐν μετανοίας, substituit τῆς μετανοίας. Neque enim hic sermo est de animae, sed de corporis vita. Quare magis probo versionem Musculi, qui sic transtulit: Ex poenitentia vero revocare eum, qui semel mortuus est, non est nisi soli Deo possibile. Hæc tamen versio non placuit Christophorono, eo quod poenitentiam tribuere videatur Deo. Verum hæc locutio tollerari potest, cum in sacris libris Deus interdum poenitere se dicat alicujus facti.

ἦν ἰσχυρῶν καταβαλῶν. Scaliger in notis ad Pag. 362.

librum 4. Manilii, & post illum Salmastius in notis ad Capitolinum pag. 258. jamdudum observarunt, ~~καὶ βέλους~~ dictos esse à Græcis eos, qui operam suam locabant, ut cum bestiis depugnarent. Sed quod confectores cum iisdem ~~καὶ βέλους~~ confundunt, non probo. Alii enim erant confectores, ut ad Eusebium notavi: qui non pugnant cum bestiis, sed eas eminus conficiebant.

Χερῶν ἐπισκόπου. Quæ fuerit urbs ista, æque mihi ignotum est, ac nomen ejus Episcopi.

συντικαθικτῆ τῆ ἀνγέσου μινῶς. Idem scribit Theophanes in Chronico. Sed Olympiodorus dissentit, qui Honorium die sexto Kalendas Septembres mortuum esse scribit.

In Caput XXIII.

Pag. 363. Πρωτόστατος ἂν ἦ βασιλικῶν ὑπογραφήν. Hic est Joannes primicerius Notariorum, qui cum urbs Roma obsideretur, Legatus missus fuerat ad Alaricum Gothorum Regem, cujus amicus atque hospes erat, ut scribit Zosimus in libro 5.

Pag. 364. ὁμοῦ πάντες ἢ ὁμοῦ ἕρπαι. In codice Florentino legitur ὁμοῦ πάντες ἢ ὁμοῦ ἕρπαι. Ego vero adhuc addendam puto particulam hoc modo: ὁμοῦ πάντες ἢ ὁμοῦ ἕρπαι &c.

In Caput XXIV.

ἡμῶν τις ῶ. Hujus loci emendatio debetur codici Florentino, in quo diferte scriptum habetur ἡμῶν τις ῶ, quemadmodum etiam legitur apud Nicephorum.

In Caput XXV.

Pag. 366. Καὶ ἀβήρωθεν ὄντων ἰφρόντιζεν. Post hæc verba decrat integra linea & paulo amplius: quam nos ex optimis codicibus Florentino ac Stortiano supplevimus hoc modo: ἡ μὲν ἄλλα & τὰς δεσπομονίας τινῶν ἐκκόπτεν ἰασνύσαζεν. Quæ quidem verba legebantur etiam in eo codice, quo usus est Epiphanius Scholasticus, ut ex ejus versione colligimus. Sic enim vestit. Sed & superstitionem quorundam studebat abscindere. Christophorus vero nullo manuscripto Socratis codices consuluisse, tum ex hoc loco, tum ex aliis pluribus liquet.

Pag. 367. ἡμεῖς μὲν πρὸς τὴν κληρικῶν. Delenda est præpositio πρὸς, quam nec Nicephorus agnoscit, nec Epiphanius nec reliqui interpretes. Nisi forte quis malit pro vocabulo πρὸς substituere πῶς, quod non displicet. Cæterum hic locus non caret difficultate. Ex eo enim concludi videtur, clericos in Ecclesia Catholica, qui ob graviora crimina excommunicati essent, citra spem veniæ præcisos fuisse ab Ecclesia, laicos non item. Quod quidem ita explicari potest. Laici qui ob publica crimina separati fuerant à communione, per remedium pœnitentiæ pacem & communionem recuperabant, saltem semel. At Clericis, qui excommunicati fuerant, clausum erat ostium pœnitentiæ. Neque enim ad pœnitentiam

publicam admittebantur. Manebant igitur in perpetuum excommunicati. Quare raro admodum excommunicabantur clerici: sed vel deponabantur, vel suspendebantur ab officio ad modicum tempus, vel certè ad communionem laicam redigebantur. Reclamat tamen Canon primus Synodi Neocæsariensis, quo Clerici, qui fornicationem aut adulterium admiserint, communione pelluntur & ad pœnitentiam rediguntur. Potest etiam hic locus aliter exponi. Ex quo enim Neocæsarius Pœnitentiarum sustulerat, libera communicandi facultas relicta erat omnibus laicis: nec jam ullus ob lethale crimen à communione removebatur, exceptis clericis.

ἡ ἀττικὸς ἢ ἀττικὸς. Non solum Atticus diem obitus sui prævidit, verum etiam diu ante obitum sibi sepulchrum ædificavit, ut ex veteri epigrammate didici, quod quia nondum editum est, hic apponam.

Παύλου σπληνταίου εἰς τὰρον ἀττικῷ
τιτὸς καθοικισάσαντ.

Ἀττικὸς εἰς ξυμῶν με παναγοῖε ἰπιδσμοῖρε
Θυμὸν βαρβαλίω ζῶν ἰπιδσμοῖρε τὰρον.
Παῖζων εἰς ἀριτῆς βαρβατὸν φέρον· ἀλλ' ἰπιδσμον
ἡέλιε· ὄφρις μινέτω ἡέλιε.

Exstat hoc Epigramma in Anthologia Constantini Cephala nondum edita. Quo quidem Epigrammate Atticum Constantinopolitanum Episcopum designari puto. Nullum quippe salum Atticum novi, cui convenire possit hoc sapientia ac virtutis Elogium. Obstat tamen quod Epigrammatis hujus auctor inscribitur Paulus Silentiarius, quem diu post Atticum, temporibus Justiniani floruisse constat ex testimonio Agathia. Quare aut inscriptio, aut conjectura nostra falsa sit necesse est.

ἡ μιν ἔδωκεν ἰπιδσμον ἢ εἰκάδμη. Auctor Chronici Alexandrini hunc Socratis locum male intellexit. Putavit enim Valentinianum junio-rem Placidia filium Augustum appellatum fuisse die decimo Kalendas Novembres: cum tamen Socrates id non dicat, sed tantum scribat, nuncupationem Augustam Valentiniani nuntiatam fuisse Constantinopoli die decimo Kalendas Novembres. Quæ quidem inter se longe differunt, Sigonius in libro 11. de Imperio Occidentali, Valentinianum Idibus Octobris Augustum factum esse scribit Ravennæ, Consulatu 11. Theodosii Augusti & Valentiniani ipsius primo. Certe die octavo Idus Octobris iisdem Consulibus, adhuc Cæsar erat Valentinianus, uti docet lex 47. codice Theodosiano de Episc. Eccles. & Clericis, data Aquilejæ. Qui locus præcipue impulit Sigonium, ut nuncupationem Augustam Valentiniani referret Idibus Octobris, eamque Ravennæ factam scriberet. Cum enim nuntiata fuerit Constantinopoli die 25. ejusdem mensis teste Soerate, tardius fieri non potuit. Sigonii sententiam secutus est Onufrius in Fastis. Porro hanc nuncupationem, Marcellinus quidem & Jordanes in libro de successione regnorum, Ravennæ factam esse memorant: Olympiodorus vero & Idatius in Chronico, Romæ.

In Caput XXVI.

Pag. 368 Πλάτωνος χειρογράμους καθ' ἑαυτὸν. Idem testatur Photius in Bibliotheca, cap. 35. ubi de Philippi Sideta Historia Christiana ita scribit: ἐν τῇ αὐτῆς τῆς ἱστορίας συγγραφῆς ἀπὸ κατὰ δρομὸν σπονίου ποιείτω, ὅτι τὸ αὐτὸν κληρὸν ἀμφὸς ὡλημένων, καὶ λόγους προτέλει Φιλίσπου δοκῶντος, σίνιου Φασίν οἱ τὸ ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐξείλετο. Id est, Porro in Historia sua Sisinnium valde perstringit, quod cum ambo eisdem gradibus atque ordinibus essent, & ipse in dicendo atque in omni genere doctissima superior esse videretur, Sisinnius tamen ad Pontificalem artem evectus fuisset.

In Caput XXVIII.

Pag. 369 Τὸ νόμον τῶν κληρῶν. Quenam fuerit ea lex, & à quo lata, incertum est. Ego Imperialem legem fuisse existimo, quā cautum fuerat, ne Cyziceni præter consensum Attici Constantinopolitani Episcopi Antifitem sibi ordinarent. Nam si id in Concilio Episcoporum statutum fuisset, canonis vocabulo potius quàm legis uteretur Socrates. Eam legem mortuo Attico Cyziceni in super habuerunt. Dicebant enim id privilegium specialiter Attico concessum fuisse, nec ad successores ejus pertinere. Verum fallebantur. Diu enim ante Atticum Constantinopolitani Episcopi Cyzicenis Præsules dederant. Nam Constantii temporibus Eudoxius Episcopus Constantinopolcos, Eunomium Cyzici ordinat Episcopum. Vide Liberati Breviarium cap. 7.

In Caput XXIX.

Pag. 370 Ἀπὸ τῆς πρώτης διασκευασίας. Apud antiquos observari studiose solebat, quid Episcopi ac præcipue majorum Ecclesiarum Antifites, in prima ad populum concione dicerent. Ex ea enim concione de fide cujusque Episcopi & de doctrina ac moribus conjecturam faciebant. Quare notari tunc solebant eorum dicta & memoriæ commendari. Sic supra de prima concione Eudoxii Constantinopolitani retulit Socrates in libro 2. Sic de Melitii Antiocheni primo Sermonem ad populum scribit Theodoritus & Epiphanius. Denique Liberatus in Breviario cap. 19. de Severo ita scribit. Fertur autem expositio ejus, quæ ab eo dicta est in Enthronismo, in qua & unitionum suscipit Zenonis &c.

Pag. 371. Συρμαγὰν ἀπεκάλυον. Incendiarium vertere malui cum Epiphanio Scholastico, quàm incendium. Quod si quis ad verbum transferre malit, tribus litteris expunctis id perficiet.

In Caput XXX.

Pag. 372. Κατὰ τὴν τυραννὸν ἰππορίου. Proculdubio scribendum est κατὰ τὴν ἰππορίου. Ab his enim premebantur Burgundiones, ut testatur Socrates. ὁ ὄνομα ἡππαρ. ἰπ. Hic est, ut existimo, Ostar Hunnorum Rex, quem fratrem fuisse Roæ, & Mundüchi patris Attilæ, testatur Jordanes in Historia Gothorum capite 35.

In Caput XXXI.

A καὶ ἄλλως ἐν τοῖς τοῦτοις αὐτὸν μισείτω. Hunc locum feliciter mihi videot restituisse. Nam cum in vulgata lectione nullus sit sensus, levi mutatione locum ita emendavi: καὶ ἄλλως ἐν τοῖς τοῦτοις αὐτὸν μισείτω ἰππορίου. Nec dubito quin Socrates ita scriptum reliquerit. Alioqui id, quod subjungit de Antonio Germa Episcopo, nullatenus cum præcedentibus cohæretet. Mox lego ὡς τὰ ἐπ' αὐτῷ ἡρόμεθα δείκνυσιν. Quæ emendatio profus necessaria mihi videtur. Nam quod sequitur de Antonio Episcopo, nequaquam factum est à Nestorio.

In Caput XXXII.

Καὶ δὲ ἀθήναις. Nicephorus cum hunc Socratis locum exscriberet, vocem addidit hoc modo, καὶ ἀθήναις, διὰ ἀθήναις &c. indicans hæc vocem, quæ sequuntur verba esse ex epistola Pauli. Verba quidem quæ proxime antecedunt, leguntur in capite 5. epistolæ 2. ad Corinthios. Hæc vero unde petita sint, nondum comperi.

τοῖς ἀπὸ τῆς ἱστορίας λόγους δοθεῖσιν. Savilius ad oram libri sui annotarat, legendum sibi videri ἐκ δοθεῖσιν. Et paulo post ubi legitur φυσικὸς γένεσις ἀλλοῦ ὄντος, ad marginem scripserat, forte φυσικῶς, cui assentior. Nam Nicephorus, qui hunc locum Socratis adducit, ita scriptum habet.

τῶν παλαιῶν ἱερμωίων βίβλος. Proculdubio scribendum est ἱερμωίων, licet idem error apud Nicephorum quoque legatur. Verum Socrates ipse paulo post satis indicat legendum esse ἱερμωίων vel ἱερμωιῶν.

C πᾶν πνεῦμα ὁ λόγος ἢ ἰσοῦν δὸν τῷ Θεῷ. In epistola prima Joannis capite 4. sic habent hodie Græca exemplaria: πᾶν πνεῦμα ὁ ὁμολογεῖ ἰσοῦν ἔχει ἐν σαρκὶ ἐληλυθῆτα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔστι. καὶ πᾶν πνεῦμα ὁ μὴ ὁμολογεῖ τὸ ἰσοῦν ἔχει ἐν σαρκὶ ἐληλυθῆτα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔκ ἐστι. In Latinis autem exemplaribus ita habetur: Omnis Spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est: & omnis Spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est. In Græco igitur exemplari, quo usus est vetus interpres Latinus, scriptum erat πᾶν πνεῦμα ὁ λόγος ἢ ἰσοῦν δὸν τῷ Θεῷ ἔκ ἐστι, prout in antiquis exemplaribus scriptum fuisse testatur Socrates. Videtur tamen Socrates legisse πᾶν πνεῦμα ὁ λόγος ἢ ἰσοῦν δὸν τῷ Θεῷ, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔκ ἐστιν, quomodo in interpretatione mea posui. Sic enim paulo post ait Socrates, ὡς τινες εἶναι ἡαδευγῆσαντες πῶς ἐπισηολῶν, λέγειν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἢ ἀνερωποῦ βίλοντις. In codice Alexandrino, cujus varias lectiones Angli nobis exhibuerunt, locus ille Joannis ita scribitur, καὶ πᾶν πνεῦμα ὁ μὴ ὁμολογεῖ τὸ ἰσοῦν, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔκ ἐστι. Quæ scriptura propius accedit ad vulgatam lectionem.

καὶ ἐκ τῶν εἰρησίων δὸν, ἀλλὰ ἐν. Fallitur hic Socrates, & dum Nestorium reprehendit in Eutycheis errorem delabitur, qui post unitionem, non duas in Christo, sed unam duntaxat naturam esse existimabat. Nisi forte Socratem de personis loqui dicamus, non de naturis. Hac ratione excusari posset Socrates, si verba ejus huic sensum admitterent. Certe ἀνερωποῦ βίλοντις & θεῶντις, de quibus hæc dicuntur, naturas omnino significant, non personas.

Pag. 375. Σημεία γδ τὰ τοιαῦτα. Hos duos versus ita citat Nicephorus.

Σημεία ε δ τὰυτα γίνεσθαι Φιλεῖς,
Ὅταν τι τοιοῦτο ἐκκαταστήσῃ μῦθος.
Melius tamen ita scriberetur posterior versus.
Ὅταν τι μῦθος ἐκκαταστήσῃ τοιοῦτος.

Pag. 376. Ἀνεκινῶν Ζήτημα. Malim scribere ἀνεκινῶν τὸ Ζήτημα. Idque confirmare videtur Nicephorus.

ὁ δὲ νεστέριον ἕτερον καὶ ἑαυτὸς συνήθετον. Fallitur hoc loco Socrates, qui Nestorio tribuit id, quod à Joanne Antiochiæ Episcopo factum est. Itaque merito Evagrius, eumque secutus Nicephorus, Socratem nostrum reprehendunt. Res autem ita gesta est, ut ex actis Ephesinæ Synodi didicimus. Cum Nestorius à sacrosancta Synodo damnatus ac depositus esset, missæque ad ipsum essent depositionis litteræ, relationem illico misit ad Imperat. Theodosium, quæ querebatur de violentia adversariorum, & quod adventum Orientalium Episcoporum, qui propediem adfuturi esse dicebantur, expectare noluisset. Huic relationi subscripserunt decem Episcopi partis Nestorii. Quinto post die advenit Joannes Episcopus Antiochiæ cum Orientalibus. Qui cum ea, quæ gesta fuerant comperisset, collectis in unum Episcopis, tam Orientalibus quos secum adduxerat, quam decem illis, quos relationi Nestorii subscripsisse retulimus, Cyrillum & Memnonem Episcopos deposuit. Huic Joannis conciliabulo Nestorius ipse non interfuit, eo, quod damnatus Episcopali sententiâ, nec Synodali judicio restitutus fuisset. Episcopi vero partis ipsius, quos Synodi sententiâ nequaquam perstrinxerat, interfuerunt. Quamobrem excusari potest Socrates, si dicamus verba illa ὁ δὲ νεστέριον, non ipsum Nestorium designare, sed Episcopos, qui à partibus Nestorii stabant, & qui relationi ejus subscripserant. In reliquis tamen Socrates excusari non potest.

Pag. 377. εἰς κοινανίαν προβάσαν πλὴν φιλονεικίαν. Nicephorus Socratis verba interpolavit hoc modo: νεστέριον ὃ γινέσθαι τὴν κοινανίαν εἰς φιλονεικίαν προβάσαν, quod meo quidem judicio ferri non potest.

Pag. 378. Οὗτος δὲ μὴ εἶναι ὁ κανὼν. Hic est Canon 18. Concilii Antiocheni. Sed fallitur Socrates, dum existimat hoc Canonem esse Episcopos, ut Proclum à Constantinopolitanæ sedis sacerdotio excluderent. Verum quidem est, Proclum fuisse ex numero eorum, qui in supradicto Canone designantur. Nam cum Episcopus Cyzici ordinatus fuisset à Sisinnio Patriarcha Constantinopolitano, admissus non fuerat à Cyzicenis, ut supra retulit Socrates. Verum Episcopi, qui electio-

nem Procli impugnabant, non hoc Canone nitentur, sed primum & vicesimum Canonem ejusdem Concilii ad confirmationem sententiæ suæ adducebant. qui sic habet: Episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, nec sponte sua profusus insiliens, nec vi coactus à populo, nec ab Episcopo necessitate compulsus: maneat autem in Ecclesia, quam primitus à Deo sortitus est, nec inde transmigret, secundum pristinum de hac re terminum constitutum. Fallitur itaque Socrates noster, qui Canonem 18. Antiocheni Concilii posuit pro primo & vicesimo. Sed & in eo fallus est, quod verba illa in fine Canonis 18. ἐκδύξασθαι αὐτὸν, ὅπως ἀν &c. suæ sententiæ favere existimavit. Ea verba Latine ita reddidimus: Suscipere autem debet, quidquid Provincia Synodus de ejus negotio iudicans constituerit. Putavit Socrates ex his verbis id consequi, ut si Provinciæ Synodus supradictum Episcopum alio transferre voluerit, Episcopus ille id observare debeat. Sed manifeste hallucinatur, cum Canone primo & vicesimo translationes Episcoporum diserte prohibeantur.

κείνας τὸ παρὲς ἄλλων δέσσειν. Dionysius Exiguus vertit, Quod visum fuerit iudicando decreverit. Vetus item interpres, qui olim fuit in Bibliotheca Henrici Memmii, & qui nuper Parisiis est editus, vertit hoc modo, Sed spectare eum oportere, quousque Provincia Synodus de eo, quæ eis videntur ordinet. Ubi obiter notabis, veterem interpretem in suo exemplari non legisse vocem τὰ κείνα, sicut nec Socrates eam legit. Eadem locutio occurrit supra in appendice libri sexti, ubi Joannes ita alloquitur Episcopos, τὸ παρὲς ἄλλων ὑμῶν κατὰ κρίματι αὐτοῖς διαλαβόντες ἐκείνας τις δέσσειν. Quæ nos ita Latine reddidimus. Casam ad vos delatam &c. Præstat tamen ita vertere, quodcumque vobis visum fuerit &c.

Περίγενος ἐν πάργαις. Perigenes Corinthi, quæ Pag. 381. Metropolis est Achaïæ, natus ac baptizatus fuerat: deinde in clerum allectus, Presbyter ejusdem Ecclesiæ summa cum integritate diu permansit. Postea cum à Corinthiorum Episcopo ad Patensem Episcopatum promotus fuisset, & Patrenses eum suscipere recusassent, Corinthum reverti coactus est, ubi cum Episcopus civitatis non multo post abiisset à vita, Corinthii eum sibi postularunt Episcopum, missa supplicatione ad Bonifacium Romanæ urbis Antistitem. Sed Bonifacius nihil super ea re agere voluit priusquam litteras Rufi Thessalonicensis Episcopi accepisset, qui per Achaïam & Macedoniam sedis Apostolicæ vices gerebat. Duas igitur ad illum de hoc negotio litteras scripsit, quibus subjecta erat Corinthiorum postulatio. Datæ sunt hæc litteræ Monaxio & Plintha Consulibus. Postea Bonifacius cum Rufi litteras accepisset, electionem Perigenis comprobavit, scriptâ ad Perigenem & ad Corinthios epistolâ. Hæc collegi ex duabus Bonifacii ad Rufum Epistolis, quæ nuper editæ sunt Romæ à Luca Holstenio viro doctissimo, & de antiquitate Ecclesiastica optime

merito. Porro hic Perigenes interfuit Synodo Ephesinæ adversus Nestorium. Sic enim in actione prima scribitur, *περί γενεσ κωσίνθου τῆς ἰλλυδοῦ*.

ἰβερύτι. In codice Sfortiano scriptum est *ἰβερύτι*. Sed rectius apud Nicephorum legitur *ἰβερύτι*. Reverentium quoque vocat Epiphanius Scholasticus. In libro quarto juris Græco-Romani, in cap. de Translationibus Episcoporum, *ἰβερύτι* dicitur corrupte.

ἰωάννης ἀπὸ γόρδου τῆς λυδίας. Nicephorus Gordum urbem Lyciæ facit, non Lydiæ: sed reliqui omnes Lydiæ assignant. Porro hic Joannes Episcopus Proconnesi interfuit Concilio Ephesino, ut refertur in actione prima ejus Concilii.

ἰν κρηκεσίω. In codice Florentino scriptum est *κρηκεσίω*. Apud Nicephorum, & in jure Græco-Romano, & in actis Concilii Ephesini scribitur *κρηκεσίω*. Ultramque scripturam tuetur auctor Etymologici in voce *κρηκεσίω*. Et hujus quidem scripturæ, quæ i habet ascriptum, originem ex eo deducit, quod hæc insula reliquis insulis marinarum *κρηκεσίω* suppeditet, id est gratis; vel à voce *κρηκεσίω*, quæ hinnuleum significat. Sed Dionysius Atheniensis in libro, quem *κρηκεσίω* seu de conditu urbium scripsit, Proconesum dictam esse tradit à cervorum multitudine, quos *κρηκεσίω* vocant. Alii dictam volunt à vase, quod *κρηκεσίω* appellant Græci, eo quod Milesis coloniam eò ducentibus primum occurrit virgo id genus vas gestans.

θρόνον ἀπὸ ἀπαμείας. In libro quarto juris Græco-Romani, pag. 93. scriptum est *θρόνον*. Ita quoque legitur in Historia tripartita, quam vertit Epiphanius Scholasticus, & apud Juonem Carnotensem in Prologo decreti. Nicephorus tamen Philippum vocat, quod miror.

Ἰλαβείαν καλὴν ἰβερύτι. Ex manuscriptis codicibus Florentino & Sfortiano, ex Nicephoro item & ex Epiphano Scholastico restitimus *Ἰλαβείαν*. Urbs est Thraciæ, quæ olim quidem à Græcis dicebatur *σολυμβεία* teste Strabone ac Stephano: postea vero dicta est Salambria. Sic in itinerario Burdigalensi: *Mansio Salambria*, 44. millibus distans ab urbe Constantinopoli.

ὀπίμω ἀπὸ ἀγδαμείας. Hic est Optimus Episcopus Antiochiæ in Pisidia, cujus meminit Imperator Theodosius in lege 3. codice Theodosiano de fide Catholica; cui unâ cum Amphilochio Iconensi tradita est procuratio Ecclesiarum Asiæ.

In Caput XXXVII.

τεῖκωτα φορεῖν. Male Christophorus pallium Philosophicum vertit, de suo hanc vocem adjiciens. Atqui Socrates non de Philosophico pallio loquitur, sed Rhetorico. Ait enim Silvanum prius fuisse Rhetorem, id est Scholasticum è schola Troili Sophistæ: deinde abjecto pallio monasticum vivendi genus amplexum esse. De Rhetorico pallio vide si placet, quæ supra

A notavimus. Quibus jungendus est hic locus ex monodia Theophylacti Simocattæ, quam post obitum Phauca dixit in laudem Imperatoris Mauricii, *ἀπὸ τῆς δυνάστεως οἱ λόγοι τῶν ἰβερύτων πᾶσι ἰβερύτιαν αἰ μῦσαι τὸ λευκὸν ἀθῆναι τεῖκωτα*. Quæ verba citat ipse Theophylactus in libro octavo Historiæ capite 12. Ex quibus colligitur, pallium Rhetoricum album fuisse, non rubrum aut puniceum, ut supra observavimus ex Cyrillo & Basilio Grammatico. De Rhetorico pallio loquitur etiam Gregorius Nazianzenus in oratione 20. de laudibus Basilii pag. 328. *προειληφότες τὰς τεῖκωτας*, ubi pallia Philosophica vertit Bilius pari errore.

σολυμβείαν. Non assentior Christophorono, qui hunc locum ita interpretatur, quasi Atticus Silvanum ad se accersiverit. Quid opus erat eum accersere, qui præsens erat Constantinopoli, Rhetor scilicet in schola Troili Sophistæ, qui Rhetoricam docebat Constantinopoli. Aliquid amplius significat vox *σολυμβείαν*, comprehendere scilicet ac vim adhibere. Hocigitur verbo indicat Socrates, Silvanum invitum ac reluctanter factum esse ab Attico Episcopum Philippopoleos. Est autem Philippopolis, Metropolis Thraciæ proprie dictæ. Sciendum porro est, ordinationem Metropolitanorum Thraciæ pertinuisse tunc ad Episcopum urbis Constantinopolitanæ. Nam Patriarchæ, jure quodam singulari ordinabant Metropolitanos, ut pluribus observavi in dissertatione ad Canonem sextum Concilii Nicæni. Hinc est quod idem Atticus Patriarcha Constantinopolitanus, Troadensibus postulantis eundem Silvanum ordinavit Episcopum. Alexandria enim Troas, Metropolis erat Phrygiæ. Idque diserte cautum est Canone 28. Concilii Chalcedonenensis, qui est de privilegiis sedis Constantinopolitanæ: ut scilicet Thraciæ, Ponticæ & Asiæ dioceseos Metropolitanis soli à sanctissima sede Constantinopolitana ordinentur; factis prius ex more decretis, communi consensu Cleri & populi, & ad Patriarcham Constantinopolitanum directis. Sic enim statuit prædictus Canon, *ἡφιστάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινόμενων ἐπ' αὐτὸν ἀναρρομένων*. Intelligit decretum postulationis, ejusmodi Corinthii ad Innocentium Papam miserunt, Perigenem sibi Episcopum dari postulantes, ut supra notavi.

ἀπὸ χορτίνων σανδαλίων. Epiphanius Scholasticus soles de sparto interpretatur: quem secutus est Langus interpretes Nicephori. Tales erant Carbatinæ, quas Pollux & Hesichius viles calceos fuisse dicit rusticorum. *μονόπελον ἰπέδημα* exponit Hesichius; id est simplici solea constans.

τὸ φροντιστὸν ἐπιθεῖν. Lego ἀπιθεῖν cum Christophorono & Savilio.

τῆς ἰβερύτιαν ἀπῆλασεν. In codice Florentino scriptum est *ἀπῆλασεν*. Quare non dubito quin à Socrate scriptum fuerit *ἀπῆλασεν*. Vulgata enim lectio meo quidem judicio ferri non potest, quamvis Nicephorus eam confirmet.

In Caput XXXVIII.

Ἰσθαίμει ἐλάβη. Merito displicuit hoc verbum Epiphanio Scholastico & Nicephoro, quare uterque illud prætermisit. Ego mallem scribere ἐλάβη.

In Caput XXXIX.

Pag. 384 Ὡς τὰ μέγιστα ἢ ὀείων. Apud Nicephorum scriptum est ὀείων cum aspiratione. Et Langus horrea seu granaria interpretatur. Musculus maxima edificia vertit, Christophorus fortissima munimenta. Ego Langum sequi malim. ὀείων enim vox est Græco-barbara, quæ significat horrea, ut jam pridem observavit Meursius in glossario-Græco barbaro. In codice Regio hoc loco scriptum inveni ὀείων. Porro quinque Constantinopoli fuerunt horrea publica; quatuor scilicet in regione 5.

καὶ τὸ δημόσιον ὡς ἐπιπυρμον ἀχιλλεύς. In Chronico Alexandrino ita scriptum est. Theodosio Augusto decimo quarto & Maximo Consulibus, ἐγένετο πυρκαϊά μεγάλη ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ ἐκάσαν τὰ ὄρεα ἐπὶ τὸ δημόσιον ὁ ἀχιλλεύς μὲν ἰάω. Epiphanius Scholasticus vertit, Thermæ quæ vocantur Achilles. Quam interpretationem confirmat Marcellinus Comes in Chronico, Maximo & Paterio Consulibus, qui fuit annus Christi 443. His Consulibus, inquit, Thermarum, quæ Achilles dicuntur, Encania facta. Et auctor Chronici Alexandrini, qui sic habet, ἐπὶ τῶν τῶν ὀείων ἐπικαίνετο τὸ δημόσιον λῆτρον ὁ ἀχιλλεύς, μὲν ἰαυδαίω. ἀπὸ γὰρ ἰδῶν ἰαυδαίων. Thermæ igitur Achilleæ cum incendio consumptæ fuissent Theodosio decimo quarto & Maximo Consulibus, anno Christi quadringentesimo tricesimo tertio, decimo post anno instauratæ sunt ac dedicatæ.

In Caput XL.

Pag. 385. τὸ γὰρ ἐπὶ τῆς ἰουδαίας. Lego τὰ τὸ cum Savilio & Christophorono. Cæterum assentior Baronio, qui ad annum Christi 434 recte observavit, has litteras Cælestini Papæ non hoc anno scriptas esse, sed biennio ante, cum scilicet, deposito Nestorio, de eligendo Constantinopolitanæ urbis Antistite ageretur. Certe hoc anno, Aspæ & Areobinda Consulibus mortuus erat Cælestinus, eique Xystus in Episcopatu successerat.

καὶ ῥύθω τῶν θεσσαλονίκων. Rufus Thessalonicensis Episcopus vices Sedis Apostolicæ agebat per Illyricum, ut docent epistolæ Innocentii ac Bonifacii Pontificum Romanorum ad illum datæ, quas habes in collectione Romana Lucæ Holstenii. Idenim privilegium habebant Thessalonicensis Episcopi à temporibus Damasi Papæ, ut ex eadem Collectione discimus. Balsamo in Commentariis ad Synodum in Trullo pagina 359. scribit Thessalonicensis Episcopus olim fuisse legatos Episcopi Romani; & Episcopum Romanum jus habere dicit constituendi Lega-

atos in Patriarchatu Constantinopolitano; Episcopos autem ordinandi negat illum jus habere, in quo graviter fallitur. Nam Provinciæ illæ, quæ tunc cum scribebat Balzamo, erant sub Patriarcha Constantinopolitano, antea fuerant sub dispositione Episcopi Romani. Porro Synodus Nicæna statuit, ut antiquæ consuetudines serventur.

In Caput XLI.

Πλέον ἢ ἐκείνῳ ἐχεν. Verbum ἐχεν deest in codice Sfortiano. Quare non dubito quin Socrates ita scriptum reliquerit, πλεον ἢ ἐκείνῳ ἐχεν. Quam emendationem confirmat Epiphanius Scholasticus & Nicephorus. Nam Nicephorus quidem sic habet de Proclo, ἀνεξήκατο ἢ ἐπὶ τῶν πᾶσι ἐκείνῳ ἐχεν. Epiphanius autem Scholasticus ita vertit, Sed in isto patientia prior apparebat.

τὴν ἢ μάλλον αὐτῶν. Scribendum est proculdubio τὴν ἢ, & ante hæc verba apponenda est media distinctio.

καθ' ἄπειρ ἢ βίβλῳ. Majorem gratiam & emphasisin habitura est oratio, si particulam addimus hoc modo, καὶ καθ' ἄπειρ ἢ βίβλῳ. ἢ βίβλῳ ἐκείνῳ ἐχεν. μὴ ὡς ἐστὶν φησι, ut hoc sit principium periochi. Atque ita prorsus legit Nicephorus.

In Caput XLVIII.

ὁ ὄνομα ἢ ῥόγας. Apud Priscum in Historia Gothorum ῥόγας dicitur Hunnorum Rex, cui successit Attila. Apud Jordanem Roas vocatur, frater Octari & Mundiuchi, patris Attilæ. Roilam vocat Langus interpres Nicephori, quæ ratione adductus nescio: nam in Nicephoro ῥόγας scribitur perinde ac in Socrate.

ἀρχοντὰ ἰουδ. Sic habet editio septuaginta Interpretum in capite 38. Ezechielis. Sed vox illa ῥόγας deest in versione vulgata, pro qua Hieronymus caput interpretatur hoc modo: Principem capitis Mosoch. Quare quod Langus hic annotat de Russis, meo quidem iudicio alienum est ab hoc loco.

In Caput XLIV.

Ἐν ὑπατείᾳ ἰσθάρου. Hi Consules fuerunt anno Christi 436. Sed dissentiant à Socrate Prosper & Marcellinus Comes in Chronico, & auctor Chronici Alexandrini. Hi enim sequente anno has nuptias celebratas esse scribunt, Actio 2. & Sigisvultus Consulibus, mense Novembri. Idque confirmat Jordanes in libro de successione regnorum; ubi postquam locutus est de stupro, quod Honoria cum Eugenio Procuratore suo commiserat, quod factum est Areobindo & Aspæ Consulibus, anno Christi 434. subdit: Post hæc tertio anno Valentinianus Imperator à Roma Constantinopolim, ob suscipiendam in matrimonium Eudoxiam Theodosii Principis filiam venit: dataque pro munere socero suo tota Illyria, celebratis nuptiis ad suam regnam cum uxore recessit.

De donatione Illyrici Occidentalis idem testatur Cassiodorus in libro II. Variarum, epistola 1. his verbis: *Placidiam mundi opinione celebratam, avorum profapia gloriosam, purpurato filio studuisse percipimus; cuius dum remisse administrat Imperium, indecenter cognoscitur imminutum. Nunc demum sibi amissione Illyrici comparavit, factaque est conjunctio regnantis, divisio dolenda provinciarum.*

In Caput XLV.

Pag. 389 Ὅπως γένοιτε & αἰεὶ ᾤ. His verbis sententiam suam non obscure innuit Socrates. Vult enim dicere, hæc per invidiam aut per gratiam fieri solere. Nam quod Origenes, tot annis post obitum elapsis damnatus est à Theophilo, id Theophili invidiæ erga ipsum Origenem vel adversus monachos, qui Longi dicebantur, adscribit Socrates. Quod autem Joannes Chrysostomus anno post mortem quinto ac tricesimo, honorifice reductus est in patriam, id Procli & plebis Constantinopolitanæ amoris ac benevolentia tribuit. Ego vero sententiæ Socratis non accedo. Etsi enim in hujusmodi negotiis affectus hominum nonnihil efficiunt. Divina tamen Justitia ac Providentia, quæ regitur Ecclesia, semper dominatur. Origenes igitur ob dogmatum impietatem damnatus, & Joannes Chrysostomus ob vitæ ac doctrinæ integritatem consecratus, usque in hodiernum diem in Ecclesia manet.

In Caput XLVI.

Pag. 390 Ἀνακαθίστας τῆς κλίτης. Nicephorus habet ὑπερκαθίστας, additque καὶ χερτίων λαῶν. Quæ verba videntur necessaria.

περὶ τῆς μίαν καὶ ἐκὰδ αὐτῶν μιλῶν. Etsi codices nostri nihil mutant, assentior tamē Christophorono & Savilio, qui αὐγύς μιλῶν emendant. Certe cum Paulus Novatianorum Episcopus mortuus sit primo ac vicesimo die mensis Julii, ac triduo post ejus obitum resignata sit chartula, in qua Marcianum successorem suum nuncupaverat, ut supra retulit Socrates, fieri non potest ut Marcianus primo & vicesimo die ejusdem mensis Julii ordinatus sit Episcopus: quippe qui eo tempore delitesceret in Phrygiæ urbe Tiberiopolis: ex qua adducendus fuit Constantinopolim, ut ibi Novatianorum Episcopus constitueretur.

In Caput XLVII.

καὶ ἡ δαίμων τὰ πτωχὰ ἐχέτω. Non dubito quin scribendum sit καὶ ἡ δαίμων, hoc est Eudocia. Atque ita legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit: *Hoc enim & ipsa votum habuerat, si filiam videret nuptam.*

In Caput XLVIII.

Θαλάσιος ἀνὰ πλεῖστα ὑπαρχόν χειρῶν ἀρχὴν. Pag. 391. Hic est Thalassius vel Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem missa est lex unica titulo 6. legum Novellarum Theodosii Junioris, quæ data est Constantinopoli 3. Idus Augusti. Theod. Aug. 17. & Festo Cass. Post hunc igitur diem Thalassius hoc ipso anno factus est à Proclo Cæsariensis Episcopus. Quod facinus Procli non sine causa miratur Socrates, ut novum nec ab ullo superiorum Pontificum usurpatum. Certe Nectarius cum Prætor esset urbis Constantinopolitanæ, creatus fuerat Episcopus ejusdem civitatis. Verum Imperatoris consensus prius accesserat, ut supra relatam est à Socrate. Hic vero proclus proprio motu manum injicit Præfecto Prætorio, qui ad Orientis Præfecturam administrandam à Principe erat designatus. Intellegendum est tamen, consensum Principis postea accessisse, qui rem à Proclo factam comprobarit. In minoribus autem Judiciis ad Ecclesiasticos gradus promovendis, consensus Principis haudquaquam necessarius fuit. Sufficiebat enim consensus Præfecti Prætorio, sub ejus dispositione erant Præsides Provinciarum. Hujus rei illustre exemplum habemus in vita sancti Germani Altissiodorensis, quam scripsit Constantius Presbyter. Quicum esset Præses Provinciæ, & Amator Episcopus Altissiodorensis eum sibi successorem vellet designare, consensum prius Julii Præfecti Prætorio Galliarum Amator expetiit, priusquam id tentaret, ut refertur in capite tertio libri primi de vita B. Germani. Porro hic Thalassius Cæsariensis Episcopus interfuit pseudosynodo Ephesinæ adversus Flavianum, ut docent acta ejusdem Synodi, quæ referuntur in actione prima Concilii Chalcedonenfis.

Finis Annotationum in Libros Historiæ Ecclesiasticæ Socratis Scholastici.

